

ANALÝZA

2. 2. 2018

Počet neaktivních osob ochotných pracovat klesá pomaleji než počet nezaměstnaných

Počet ekonomicky neaktivních, kteří by chtěli pracovat, činil v 1. – 3. čtvrtletí roku 2017 125 tisíc osob. Jde o velmi různorodou skupinu osob, většina z nich (97 tis.) již dříve pracovala. Pouze 40 tisíc osob však uvedlo, že jsou schopni nástupu do zaměstnání do 14 dnů.

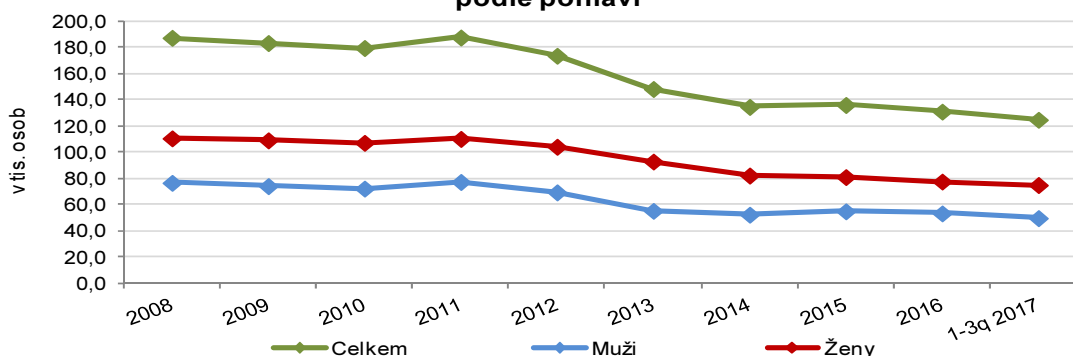
V minulém roce byl vývoj na trhu práce mimořádně příznivý. Celkový počet pracujících byl nejvyšší od vzniku České republiky a zároveň byla míra nezaměstnanosti vůbec nejnižší v rámci celé Evropské unie. Za této situace je tím naléhavější otázka, jak řešit rozpor mezi tlakem na další růst zaměstnanosti a současnými sociálně ekonomickými a demografickými podmínkami.

Za určitou rezervu pracovních sil lze považovat část ekonomicky neaktivní populace. Z porovnání s ostatními členskými zeměmi EU vyplývá, že v případě naší republiky se jedná zejména o mladé lidi do pětadvaceti let¹ a v kratším výhledu i o ženy ve věku 60 a více let. V rámci výběrového šetření pracovních sil se všechny členské země EU navíc zabývají i skupinou osob, které nepracují, aktivně si práci nehledají a nesplňují tedy podmínky pro zařazení mezi nezaměstnané, ale zároveň by chtěly pracovat. Tyto tzv. odrazené osoby lze tedy považovat za specifickou rezervu pracovních sil.

Počet ekonomicky neaktivních ochotných pracovat v posledních letech klesá

V roce 2008 činil počet odrazených od hledání zaměstnání téměř 190 tisíc a na této úrovni se udržel zhruba do roku 2011. Od roku 2012 je zřejmý značný pokles počtu těchto osob. V roce 2013 se jejich počet snížil pod 150 tisíc a dostupné výsledky za tři čtvrtletí roku 2017 ukazují, že v minulém roce se dostal již pod hodnotu 125 tisíc. Jedná se častěji o ženy, ale i četnost mužů je významná.

Vývoj počtu neaktivních ochotných pracovat v letech 2008 až 2017 podle pohlaví

Zdroj: CSÚ, Výběrové šetření pracovních sil

¹ Problematikou se blíže zabývá analýza k rychlé informaci za 4. čtvrtletí 2015 – V ČR pracuje jen malá část mladých – <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/cvrtletni-analyza-vsps-na-aktualni-tema-4-ctvrtleti-2015>

ANALÝZA

Vztah k základním skupinám pracovních sil (k zaměstnaným a nezaměstnaným)

Současně s poklesem počtu odrazených prudce klesl počet nezaměstnaných. Od roku 2013 se snížila celková nezaměstnanost o téměř 205 tisíc osob na necelých 165 tisíc v průměru za tři čtvrtletí roku 2017. Výsledkem je fakt, že absolutní počet neaktivních ochotných pracovat se významně přiblížil celkovému počtu nezaměstnaných. Ještě v roce 2013 byl poměr počtu odrazených k počtu nezaměstnaných 40 : 100, ale v minulém roce se dostal na úroveň 76 : 100.

Pokud jde o vývoj počtu neaktivních ochotných pracovat a celkového počtu zaměstnaných, projevuje se jiná tendence. U poměru četnosti těchto skupin se ukazuje, že jestliže v roce 2013 dosahoval hodnoty 3,0, tak v minulém roce to bylo pouze 2,4. Tento poměr je vyšší u žen a dosahuje zhruba dvojnásobné hodnoty než u mužů (3,3 ženy proti 1,7 muži v 1. – 3. čtvrtletí roku 2017). Vztah k základním kategoriím zaměstnanosti je zřejmý z následující tabulky.

Počet zaměstnaných, nezaměstnaných a neaktivních ochotných pracovat v letech 2013 a 2017

	2013			1-3q 2017		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
	počet v tisících					
Zaměstnaní	4937,1	2794,0	2143,0	5207,9	2909,8	2298,1
Nezaměstnaní	368,9	175,3	193,6	164,5	73,4	91,1
Odrazení	148,3	55,3	93,0	124,8 ¹⁾	49,8	75,0
	poměr počtu odrazených k počtu nezaměstnaných či zaměstnaných					
Odrazení /nezaměstnaní × 100	40,2	31,6	48,0	75,9	67,8	82,4
Odrazení /zaměstnaní × 100	3,0	2,0	4,3	2,4	1,7	3,3

¹⁾ Ve 4. čtvrtletí roku 2017 podle předběžných údajů dosáhl počet odrazených 119,1 tis. osob a předběžný údaj za rok 2017 činil 123,4 tis. osob.

Zdroj: ČSÚ, Výběrové šetření pracovních sil

Možnost případného využití těchto neaktivních je značně ovlivněna místem obvyklého bydliště respondentů. Ukazuje se, že poměr odrazení/zaměstnaní je nejvyšší v Libereckém, Pardubickém, Ústeckém kraji a v Kraji Vysočina, ve kterých dosáhl hodnoty 3,0 a vyšší. Naopak nejnižší byl v kraji Jihočeském a Plzeňském s hodnotou nižší než 2,0.

Je zajímavé, že rozdíly v počtu neaktivních ochotných pracovat v jednotlivých věkových skupinách produktivního věku jsou velmi nízké. Četnost těchto osob v šesti pětiletých skupinách až do věku 45 let se pohybovala od 11,2 tisíc do 12,7 tisíc. Jejich počet ve starším věku se přibližuje těmto údajům.

Relativně významnější jsou rozdíly ve věkové skladbě mužů a žen. Ženy přitom převládají nad počtem mužů ve věku od 20 až do 55 let, zejména od 30 do 45 let. Je zřejmé, že výrazným faktorem je ekonomická neaktivita mladších žen z důvodu péče o rodinu.

ANALÝZA
Počty neaktivních mužů a žen ochotných pracovat podle věku v 1. – 3. čtvrtletí roku 2017

v tis.

Odrazení	Celkem	Věkové skupiny										
		15-19 let	20-24 let	25-29 let	30-34 let	35-39 let	40-44 let	45-49 let	50-54 let	55-59 let	60-64 let	65 a více let
Celkem	124,8	11,3	12,7	12,3	11,2	12,0	12,4	9,3	9,8	11,9	9,9	11,8
Muži	49,8	5,8	5,1	4,2	3,1	3,0	3,1	3,8	4,4	6,1	5,6	5,5
Ženy	75,0	5,5	7,6	8,1	8,1	9,0	9,3	5,6	5,5	5,8	4,3	6,3

Zdroj: ČSÚ, Výběrové šetření pracovních sil

Rychlejší růst počtu neaktivních žen s vyšším stupněm vzdělání vede k tomu, že podíl odrazených žen se středním stupněm vzdělání s maturitou a s vysokoškolským vzděláním činil 53 % (absolutně téměř 40 tisíc z celkového počtu 75 tisíc žen). Odpovídající počet mužů s tímto vyšším vzděláním přitom dosahuje pouze o něco více než jedné třetiny počtu mužů klasifikovaných jako neaktivní a ochotní pracovat.

Rozdíly mezi počtem odrazených mužů a žen jsou dány především počtem osob, které se zařazují do kategorie osoby v domácnosti

V rámci výběrového šetření se zjišťuje obvyklé ekonomické postavení respondenta, jak je vnímá sama dotazovaná osoba. Nevztahuje se tedy pouze k referenčnímu období, jak vyžaduje striktní výklad klasifikace zaměstnaných, nezaměstnaných a ekonomicky neaktivních podle metodiky Mezinárodní organizace práce ILO. Nejčastěji respondenti uvádějí, že patří do skupiny starobních a invalidních důchodců, nezaměstnaných a do skupiny osob v domácnosti.

Poznámka:

Mezi osoby v domácnosti patří i všechny osoby na mateřské a rodičovské dovolené. Do kategorie starobní důchodci patří důchodci v předčasném a řádném starobním důchodu. Mezi invalidní důchodce patří jak všichni invalidní důchodci ve třetím stupni invalidity, tak zároveň i částečně invalidní důchodci v prvním i druhém stupni invalidity. Osoby, které se v rámci obvyklého postavení považují za nezaměstnané, vycházejí z vlastního postoje, proto je nelze zaměňovat za nezaměstnané podle definice ILO, která se vztahuje k aktivitě respondenta na trhu práce v referenčním týdnu.

Obvyklé ekonomické postavení neaktivních mužů a žen ochotných pracovat v 1. – 3. čtvrtletí roku 2017

v tis.

Odrazení	Celkem	z toho podle obvyklého postavení:				
		vzdělává se	starobní důchodci vč. předčas.	invalidní důchodci vč. částeč. inv.	nezaměstnaní	v domácnosti vč. mateř. a rodič. dovolené
Celkem	124,8	20,3	16,6	34,0	26,6	24,4
Muži	49,8	9,7	6,8	18,4	13,0	1,0
Ženy	75,0	10,6	9,9	15,6	13,6	23,4

Zdroj: ČSÚ, Výběrové šetření pracovních sil

Oddělení informačních služeb – ústředí

Informace o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další najdete na stránkách

 Českého statistického úřadu: www.czso.cz | tel.: 274 052 304, 274 052 425, e-mail: infoservis@czso.cz

ANALÝZA

Většina odrazených má již nějakou pracovní zkušenost

Převažující část odrazených někdy pracovala, v průměru za tři čtvrtletí minulého roku to bylo 97 tisíc. Počet těch, kteří nikdy nepracovali, dosáhl necelých 28 tisíc. Ve výběrovém šetření jsou zjišťovány údaje o odvětvové klasifikaci (CZ-NACE) těch odrazených, kteří měli nějakou pracovní zkušenost v posledních osmi letech (71 tis.). Významná část z nich byla zaměstnána ve zpracovatelském průmyslu. Velký počet jich pracoval i v obchodních organizacích a dále ve veřejné správě, ve vzdělávání a ve zdravotní a sociální péči. V těchto pěti odvětvových sekcích pracovaly téměř dvě třetiny všech respondentů se zjištěnou pracovní zkušeností.

Počet neaktivních mužů a žen ochotných pracovat s předchozí pracovní zkušeností ve vybraných odvětvových sekcích klasifikace CZ-NACE v 1. – 3. čtvrtletí roku 2017

v tis.

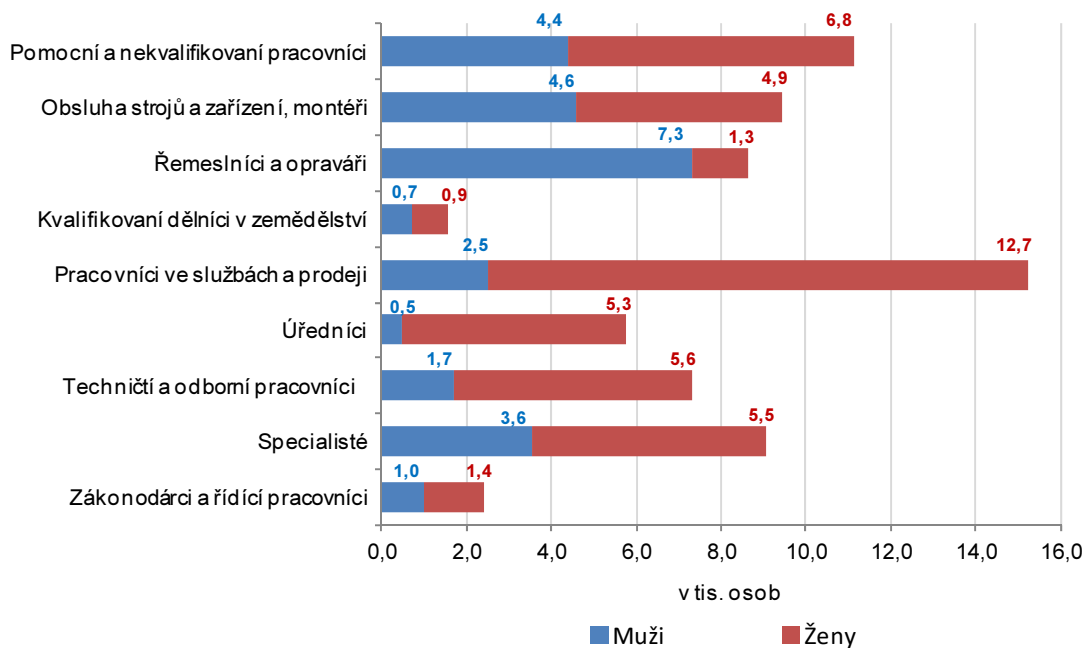
Odrazení	Úhrnem	z toho pracovali v posledních 8 letech ve vybraných odvětvových sekcích CZ-NACE:							
		celkem	v sekcích						
			Zpracova- telský průmysl	Staveb- nictví	Velko- obchod a maloob.; opr. mot. vozidel	Ubytování, stravování a pohostinství	Veřejná správa a obrana; pov. soc. zabezp.	Vzdělá- vání	Zdravotní a sociální péče
Celkem	96,9	70,6	17,2	4,4	10,4	3,8	6,4	5,5	5,2
Muži	35,9	26,3	7,9	4,1	1,8	0,7	2,3	1,1	1,1
Ženy	61,0	44,3	9,4	0,3	8,7	3,1	4,1	4,4	4,2

Zdroj: ČSÚ, Výběrové šetření pracovních sil

Za stejný okruh osob byly zjišťovány údaje o klasifikaci zaměstnání CZ-ISCO. S výjimkou hlavní třídy řemeslníci a opraváři převažují ve všech ostatních třídách vždy ženy nad muži, a to především ve skupině pracovníků ve službách a prodeji a ve skupině úředníků, ale i v profesích, často vyžadujících vysokoškolské vzdělání, jako jsou specialisté nebo techničtí a odborní pracovníci.

ANALÝZA

Počet neaktivních mužů a žen ochotných pracovat s předchozí pracovní zkušeností ve vybraných hlavních třídách klasifikace zaměstnání CZ-ISCO v 1. – 3. čtvrtletí 2017^{*)}

^{*)} Údaje jsou zjišťovány za osoby, které pracovaly v posledních osmi letech.

Zdroj: ČSÚ, Výběrové šetření pracovních sil

Počet neaktivních, kteří mají zájem pracovat, dosáhl v průměru za 1. – 3. čtvrtletí roku 2017 téměř 125 tisíc osob. Ne všichni jsou však v případě nalezení vhodného pracovního místa schopni do něj rychle nastoupit. Pouze 40 tisíc uvedlo, že jsou schopni nástupu do zaměstnání do 14 dnů. Mírně mezi nimi převažují ženy (22 tis.) nad muži (necelých 18 tis.). I tyto údaje dokumentují vysokou míru využití dostupných pracovních zdrojů na trhu práce.

Autor

Ing. Marta Petráňová, Ing. Bohuslav Mejstřík
Oddělení pracovních sil, migrace a rovných příležitostí, ČSÚ
Tel.: +420 274 054 357; +420 274 052 203
E-mail: marta.petranova@czso.cz; bohuslav.mejstrik@czso.cz

Oddělení informačních služeb – ústředí

Informace o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další najdete na stránkách Českého statistického úřadu: www.czso.cz | tel.: 274 052 304, 274 052 425, e-mail: infoservis@czso.cz